

23.7.2019

Eva Hušťáková – člen odbornej komisie

Vyjadrenie k otázke :

Akým spôsobom by mohli byť porasty v Národnom parku Poloniny manažované vo vzťahu k medzinárodným záväzkom štátu – svetové dedičstvo UNESCO a Diplom Európy v budúcnosti ?

Podľa pozvánky malo byť úlohou odbornej komisie posúdiť vhodnosť v súčasnosti používaných postupov obhospodarovania lesných porastov v nárazníkovej zóne lokality svetového dedičstva UNESCO Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy a jej súlad s relevantnými dokumentami schválenými vládou SR vo vzťahu k povinnosti realizovať prírode blízke hospodárenie.

Uznesenie vlády č. 528 z 15. novembra 2017 okrem iného určilo aj povinnosť do schválenia programov starostlivosti o slovenské komponenty lokality svetového dedičstva UNESCO v návrhu nárazníkovej zóny realizovať výlučne prírode blízke hospodárenie lesov.

Územie, ktoré bolo predmetom posúdenia (dielec 217 a 227, LC Zboj) nepatrilo do návrhu nárazníkovej zóny z decembra 2017, ktorá bola na MPRV SR odkomunikovaná prostredníctvom mapových podkladov.

Vyhláška 226/2017 Z.z. o poskytovaní podpory v lesnom hospodárstve na plnenie mimoprodukčných funkcií lesov, prírode blízke hospodárenie identifikuje ako maloplošný podrastový hospodársky spôsob, výberkový hospodársky spôsob, ktorého výsledkom sú trvalo viacetážové lesné porasty.

Program starostlivosti o les (PSL) určuje pre dotknutú lokalitu maloplošný hospodársky spôsob, okrajový clonný rub. Hospodárske opatrenia, ktoré sa realizujú v dotknutej lokalite sa realizujú podľa tohto predpisu.

Úlohou komisie preto nebolo posudzovanie súladu hospodárskych opatrení s predmetným uznesením vlády, ale návrh akým spôsobom by mohli byť porasty v Národnom parku Poloniny manažované vo vzťahu k medzinárodným záväzkom štátu – svetové dedičstvo UNESCO a Diplom Rady Európy v budúcnosti.

Všeobecne vo vzťahu k lokalitám UNESCO (jadrová zóna) je úlohou nárazníkovej zóny zabezpečiť ich ochranu. V prípade, že sú lokality UNESCO umiestnené v hrebeňových častiach alebo tvoria samostatnú dolinu (PR Stuzica) najvýraznejší vplyv na ich ochranu majú porasty v bezprostrednej blízkosti (vedecké posúdenia uvádzajú 50 metrové pásma). Zvyšné časti porastov v okolí lokalít UNESCO (jadrová zóna) je potrebné obhospodarovať tak, aby sa udržala, prípadne posilnila ich ekologická stabilita. Diferencovaná veková a výšková štruktúra a bohatejšia druhová skladba posilní stabilitu porastov voči nepriaznivým účinkom škodlivých činiteľov. Lokality navrhovaného nárazníkoveho pásma však neboli predmetom vonkajšieho posudzovania.

Nakoľko SR v roku 2018 obhájila v lokalitách NP Poloniny Diplom Rady Európy je zrejmé, že realizované manažmentové opatrenia, vykonávané podľa platných programov starostlivosti o les (PSL), sú pre udržanie takéhoto titulu postačujúce.

Väčšina porastov NP Poloniny je zariadená ako hospodárske lesy, pre ktoré je maximálne povolený podrastový hospodársky spôsob, forma maloplošná. Posudzované územie má rubnú dobu 100 rokov, s obnovnou dobou 40 rokov. V roku 2014, kedy bol predmetný PSL schvaľovaný, sa príslušným orgánom ochrany prírody tento model javil ako dostatočný aj pre zabezpečenie záujmov ochrany prírody.

V súčasnosti orgány ochrany prírody identifikujú potrebu zosúladenia hospodárskych opatrení so schváleným Programom starostlivosti o Národný park Poloniny. Ide hlavne o využívanie „jemnejších hospodárskych spôsobov“. Pre danú lokalitu to znamená zmenu hospodárskeho spôsobu na účelový výber so zámerom postupnej prebudovy porastov vekových tried a zvýšenie obnovnej doby na 60 rokov, ktoré so sebou prinesie aj zmenu predpisu ťažby v jednotlivých porastoch. **Základnou právnou podmienkou takejto zmeny je aby, pre dotknuté lokality, príslušný útvar ochrany prírody požiadal o zmenu kategórie lesov na lesy osobitného určenia, písmeno e) podľa zákona o lesoch.**

- Zásady realizácie obnovných zásahov v kategórii lesov osobitného určenia podľa písmena e) pri použití účelového hospodárskeho spôsobu a obnovnej dobe 60 rokov, vychádzajúce z terénnych zistení 17.7.2018 v dielci 217, LC Zboj, časť po realizácii obnovy v roku 2019.

Na vyhodnocovanej časti sa nachádza prirodzené zmladenie BK a JD (prevažne semenáčky a ročné - dvojročné stromčeky). Na JV časti prišlo k poškodeniu prirodzeného zmladenia z dôvodu približovania dreva a pohybu lesných mechanizmov v poraste. Aj v tejto poškodenej časti sa nachádzajú semenáčky BK a JD. Okolité porasty vykazujú, že prirodzená obnova má v lokalite vynikajúce podmienky, preto je predpoklad, že prirodzené zmladenie sa na poškodenej časti obnoví. Prirodzené zmladenie sa nachádza aj v presvetlenom páse.

Podľa terénnych zistení je v porastoch, ktoré sú rozpracované obnovnou ťažbou, potrebné:

- vyhodnotiť, ktoré presvetlené obnovné prvky alebo ich časti, je vhodné ponechať na ďalší zásah pre nasledovné decénium,
- na obnovných prvkoch ponechávať vhodný počet porastových zvyškov JD, BK, CL do nasledujúcej obnovy,
- v maximálnej miere využiť prirodzené zmladenie (lokality, ktoré si to zo zákonných dôvodov nevyžadujú, zbytočne nepodsádzať),
- výchovu podporiť hlavne JD a CL,
- účelový výber realizovať v okolí existujúcich dočasných približovacích línií v rozsahu dĺžky lana, minimalizovať poškodenie zostávajúceho porastu,
- vo svahoch, ktoré nie sú sprístupnené dočasnými približovacími líniami použiť lanovky, pásové obnovné prvky na jednu výšku porastu,
- nedostupné miesta medzi dočasnými približovacími líniami ponechať bez zásahu,
- po potokoch nepribližovať,
- vyhodnocovať možnosť ponechania drevín v bezprostrednom okolí tokov,
- vyznačovanie ťažby konzultovať v teréne so Správou NP Polony.

Nakoľko ide o flyšovú oblasť, využitie koní v ťažbe limituje charakter pôdy. Charakter pôd je obmedzujúcim faktorom aj pre budovanie spevnených lesných ciest. Do ich vybudovania je možné využívať dopravný systém, kde sú ako „cesty“ využívané terénne úpravy s charakterom dočasných približovacích línií. Takéto línie je potrebné, v čo v najväčšej možnej miere, trasovať po vrstevniciach.

Na nevyužívaných častiach dočasných približovacích línií je potrebné vykonať opatrenia zamedzujúce negatívnym eróznym dopadom.

Obdobné zásahy je vhodné použiť aj pri rozpracovaní 70 ročných a starších porastov.

Opatrenia môžu byť rovnaké aj pre lokality navrhované do nárazníkovej zóny UNESCO, nakoľko príjde k väčšiemu výškovému a vekovému rozdielencovaniu porastov a tým k zvýšeniu stability porastov voči škodlivým činiteľom.

Vybudovanie a údržba trvalo spevnenej cestnej siete, zabezpečenie lanoviek, zvýšené požiadavky na ochranu porastov a pôd pri ťažbe, väčší rozsah rubne rozpracovaných porastov a iné, zvyšujú náklady obhospodarovateľa. Na zabezpečenie zvýšených nákladov je nevyhnutné nájsť finančné možnosti aj zo strany orgánov ochrany prírody.

Upozornenie:

Z dôvodu zaistenia bezpečnosti turistov v lese je potrebné turistické chodníky viesť mimo lesných ciest a dočasných približovacích línií, v dostatočnej vzdialenosti od rozpracovaných obnovných prvkov.